

Boriss Cilevi s

Eiropas lietu komisijas deputāts

Lisabonas līgums: ceļš uz vienotu cilvēktiesību aizsardzības sistēmu Eiropā

Lisabonas līguma pamatmērķis ir sakārtot ES institucionālo struktūru un līgumu pieņemšanas mehānismus. Šajā kontekstā mazāk tiek runāts par līguma paredzētajām būtiskām pārmaiņām cilvēktiesībās.

Pirmkārt, jāatzīmē Fundamentālās tiesību hartas statusa maiņa – šis svarīgais dokuments pārvēršies no politiskas deklarācijas par dabūst m juridiski saistošu dokumentu. Pārreizējā situācijā ir diezgan paradoksalā: kaut gan ES nepārotami izvirzījām rīcību "tūri ekonomiskās" savienības pārtapt "uz vārtībām balstīt" savienībā, tajā joprojām nav skaidri definētas cilvēktiesību aizsardzības sistēmas ar efektīvu pārraudzības mehānismu un sodiem par pārkāpumiem. Kaut gan Luksemburgas tiesas praksē arvien pieaug ar cilvēktiesību saistīto spriedumu skaits, pagaidām šī tiesa var skatīt šādas lietas tikai tad, ja cilvēktiesību pārkāpumi vienlaicīgi ir saistīti ar ES likumdošanas normu pārkāpumiem. Hartas jaunais statuss kļūst par pamatu efektīvai "ieکشجاي" cilvēktiesību pārraudzībai.

Vēl svarīgāk ir tas, ka Reformu līgums paredz iespēju ES pievienoties Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijai. Šobrīd visām ES dalībvalstīm ir saistoša gan Eiropas Cilvēktiesību konvencija, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesas (ECT) spriedumi – taču formāli šī konvencija nav saistoša ES institūcijām. Arvien biežāk lūmumi, kuri tieši skar indivīdus tiesībās, tiek pieņemti nevis dalībvalstīs, bet ES līmenī, un tas būtiski ierobežo Eiropas Cilvēktiesību konvencijas un tās unikālā stenošanas mehānismu – ECT – fundamentālo nozīmi.

Praksē šī problēma izpaužas, piemēram, sakarā ar tūsaucamajām melnajām listēm, kurās ES veido, pamatojoties uz ANO Drošības padomes lūmumiem. Procedūras bieži vien neatbilst augstiem personu tiesību aizsardzības standartiem, ko nosaka Cilvēktiesību konvencija un ar dalībvalstīs likumdošana.

Līguma stāšanās spēkā novērsīs Eiropas cilvēktiesību "dubulto standartu" rašanās draudus, būtiski paaugstinās ECT efektivitāti un mazinās tiesas pārslogotību. Līdz ar to katrā iedzīvotāja tiesībās tiks aizsargātas drošāk nekā patlaban. Tas ir vēl viens nopietns arguments par labu Reformu līguma atbalstam.